

10.12.2007/177

YURT DIŞI ÇIKIŞ YASAĐININ İPTALİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI YAYIMLANDI

Ülkemizde Pasaport Kanunu ile Bankacılık Kanunu kapsamına giren bazı alacaklar nedeniyle borçlular hakkında yurt dışı çıkış yasağı uygulanmaktadır. Ancak, bu düzenlemeler, Anayasa Mahkemesince 8 Aralık 2007 tarih ve 26724 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 18/10/2007 tarih, 2007/81 Karar ve 2007/4 Esas Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile yayınlandıktan altı ay sonra yürürlüğe girmek üzere iptal edilmiştir.

Yurt dışı çıkış yasağının uygulanmasına iliőkın söz konusu yasa kuralları aŐaĐıdaki gibidir:

1 - 15.7.1950 günlü, 5682 sayılı Pasaport Kanunu’nun, 28.5.1988 günlü, 3463 sayılı Yasa ile değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrası őyledir:

“Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memlekette ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçiŐleri Bakanlığınca tespit edilenlere, vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zarurî hallerde İçiŐleri Bakanının teklifi ve BaŐbakanın onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir.”

2 - 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nun 15. maddesinin, 12.5.2001 günlü, 4672 sayılı Yasa ile değiştirilen (3) numaralı fıkrası őyledir:

“Fon her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. 14 üncü maddenin (6) numaralı fıkrasının (b) bendi ile verilen yetkiler saklı kalmak kaydıyla, Fon kaynakları ile her türlü alacaklarının ve hisseleri kısmen veya tamamen Fona intikal eden bankaların; yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarından, bu ortakların yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya başkalarıyla birlikte elinde bulundurdukları şirketlerden ve iştiraklerinden, yönetim ve denetim kurulu üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, kredi komitesi başkan ve üyeleri ile imzaları bankayı ilzam eden memurları ve bunların eş ve çocuklarından olan alacakları ile hisseleri Fona intikal eden diğer bankaların bunlardan olan alacaklarından Fon tarafından devralınanlar ile (7) numaralı fıkranın (b) bendinde belirtilen kişilere ait olup Fon tarafından devralınan alacakların takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Fon, devraldığı alacağın takibine, alacağın devralındığı gün itibariyle banka defter, kayıt ve belgelerine göre anapara, her türlü faiz, komisyon ve sair giderlerin toplamından oluşan birikmiş alacak tutarı üzerinden başlar. Bu alacaklar, Fon tarafından devralındığı tarihten itibaren amme alacağı niteliğini kazanır ve birikmiş alacak tutarına, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesinde belirtilen oranda gecikme zammı uygulanır. Ancak Fon, her türlü alacakları ve devraldığı alacaklarla ilgili olarak borçlu aleyhine 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre başlatılmış bulunan takipler ile alacağın tahsiline yönelik davalara kaldığı yerden devam edebileceği gibi, takibi devam ettirmekten ve/veya davanın takibinden sarfinazar ederek devraldığı alacağın kaldığı yerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsiline de karar verebilir. Yukarıda sözü edilen sarfinazar, haktan feragati tazammun etmez. Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca takibine karar verdiği alacaklarına ilişkin her türlü teminatın paraya çevrilmesinde de anılan Kanun hükümlerini uygulayabilir. Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uygulamasında anılan Kanunun Maliye Bakanlığı, tahsil dairesi ve diğer makam, merci ve komisyonlara verdiği yetkileri kullanır. Bu yetkilerin kullanılmasına ilişkin esas ve usuller Fon

Yönetmeliğinde gösterilir. Fona borçlu olanların iflası halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 221 inci maddesindeki iflas bürosu Fon temsilcisinin katılımıyla teşekkül eder. (Ek cümle: 12/12/2003-5020 s.K./20. md.) Borçlu veya borçlunun malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, Fon, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerini, kendi tahsilat dairesi aracılığı ile uygulayabileceği gibi, tahsil dairesi bulunmadığı hallerde talebi üzerine, uygulama o mahaldeki Maliye Bakanlığı Tahsil Dairesi tarafından yapılır. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 223 üncü maddesindeki iflas idaresinin, Fonun talep etmesi halinde üyelerinden biri veya ikisi, Fonun göstereceği iki kat aday arasından icra tetkik mercii tarafından seçilir. Fon, bir üye seçtirmişse icra tetkik mercii diğer bir üyeyi alacak tutarı itibariyle çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından, bir üyeyi de alacaklı sayısı itibariyle çoğunlukta olanların göstereceği adaylar arasından seçer. Fon iki üye seçtirmişse, diğer bir üye icra tetkik mercii tarafından alacaklı sayısı itibariyle çoğunlukta olanların göstereceği iki aday arasından seçilir. (Değişik cümle: 30/01/2002 - 4743 s.K./5. md.) Fon, devraldığı ve dava veya iflas takibine konu etmekle görevli ve yetkili olduğu alacakları ve 6183 sayılı Kanuna göre takip ettiği ve/veya edeceği alacakları da dahil olmak üzere bu Kanunda yazılı her türlü alacakları ile ilgili olarak iskonto da dahil olmak üzere her türlü tasarrufla bulunmaya, sulh olmaya, alacağına mahsuben menkul ve gayrimenkul mallar ile her türlü hak ve alacakları hiçbir sınırlamaya tabi olmaksızın devralmaya ve alacağın yeniden itfa planına bağlanması da dahil olmak üzere borçlularla anlaşma yapmaya ve borçlularla yaptığı anlaşmalar kapsamında 14 ve 17 nci maddeler uyarınca Fon Kurulunca belirlenecek esas ve usuller dahilinde muhafaza tedbiri uygulayıp, uygulamamaya, dava açıp açmamaya veya açılmış bulunan hukuk davalarının yapılan anlaşma süresince durdurulmasını mahkemeden istemeye yetkilidir. 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22 nci maddesi hükümleri, Fonun talebi üzerine Fona borçlu olanlar ile tüzel kişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında da uygulanır. Fon, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu ile bunların ek ve değişikliklerine tabi değildir. (Ek cümle: 12/12/2003-5020 s.K./20. md.) Fon aslen veya devir suretiyle sahip olduğu her türlü alacağının teminatını teşkil etmek üzere Türk parası ve/veya taşınmaz

rehni ve/veya taşınır rehni dahil olmak üzere her türlü aynı ve şahsi teminat almaya ehil ve yetkilidir.”

3 - 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun, 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Yasa'nın 27. maddesiyle eklenen 5. maddesi şöyledir:

“Kamu bankalarında (tasfiye halindeki Emlak Bankası A.Ş. dahil) ve sermayesinin yarısından fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ya da hisselerinin çoğunluğu üzerinde bu kurum ve kuruluşların idare ve temsil yetkisi bulunan ve özel kanunla kurulmuş bankalarda bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bankacılık teamüllerine göre teminatlı ve/veya yetersiz teminatlı kredi kullanıp da vadesi geçtiği halde henüz ödenmemiş, süresi uzatılmamış veya yeniden yapılandırılmamış kredileri kullananlar ya da yeniden yapılandırma şartlarını ihlâl edenler ile münferit veya karşılıklı verilen banka teminat mektupları, kabul kredileri ve avaller, taşınır ve taşınmaz rehni, ipotek, üst hakkı, intifa hakkı ve oturma hakkı gibi her türlü sınırlı aynı hak tesisine ilişkin sözleşmeden doğan haklarında diğer bankaların ve üçüncü kişilerin muvazaadan âri hakları aleyhine olmamak üzere Fon ve Hazine alacaklarına ilişkin tedbir, takip ve tahsil hükümleri bankalarınca uygulanır.”

4 - 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun geçici 13. maddesi şöyledir:

çoğunluğu üzerinde bu kurum ve kuruluşların idare ve temsil yetkisi bulunan ve özel kanunla kurulmuş bankalarda (Tasfiye Hâlinde T. Emlak Bankası A.Ş. dâhil) 26.12.2003 tarihinden önce bankacılık teamüllerine göre teminatlı ve/veya yetersiz teminatlı kredi kullanıp da vadesi geçtiği halde henüz ödenmemiş, süresi uzatılmamış veya yeniden yapılandırılmamış kredileri kullananlar ya da yeniden yapılandırma şartlarını ihlâl edenler ile münferit veya karşılıklı verilen banka teminat mektupları, kabul kredileri ve avaller, taşınır ve taşınmaz rehni, ipotek, üst hakkı, intifa hakkı ve oturma hakkı gibi her türlü sınırlı aynı hak tesisine ilişkin sözleşmeden doğan hakların da diğer bankaların ve üçüncü kişilerin muvazaadan arî hakları aleyhine olmamak üzere Fon alacaklarının tahsiline ilişkin 123, 134, 136, 137, 138, 140, 142 ve 165

inci madde hükümleri, tasarrufun iptali davalarında aciz vesikası şartı aranmaması, tüzel kişilerin kanunî temsilcileri ile borçlu ve borçla diğer ilgililerin yurt dışına çıkmasını yasaklama dâhil bankalarınca uygulanır.”

Yukarıda yer alan yasa kurallarının anayasaya aykırı olduğu konusunda, Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru üzerine, Anayasa Mahkemesince söz konusu düzenlemeler 8 Aralık 2007 tarih ve 26724 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 18/10/2007 tarih, 2007/81 Karar ve 2007/4 Esas Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı ile iptal edilmiştir. Bu Karar uyarınca Anayasa Mahkemesince;

A) 1 - 15.7.1950 günlü, 5682 sayılı Pasaport Kanunu’nun, 28.5.1988 günlü, 3463 sayılı Yasa’nın 3. maddesiyle değiştirilen 22. maddesinin birinci fıkrasının “... vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere ...” bölümünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Şevket APALAK’ın karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA,

2 - 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu’nun;

A - 15. maddesinin, 12.5.2001 günlü, 4672 sayılı Yasa ile değiştirilen (3) numaralı fıkrasının “5682 sayılı Pasaport Kanununun 22 nci maddesi hükümleri, Fonun talebi üzerine Fona borçlu olanlar ile tüzelkişi borçluların kanuni temsilcileri hakkında da uygulanır” biçimindeki tümcesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B - 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Yasa’nın 27. maddesiyle eklenen ek 5. maddesinde yer alan “tedbir” sözcüğünün, söz konusu madde kapsamındaki bankalar tarafından uygulanan yurt dışına çıkış yasağı yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

OYBİRLİĞİYLE,

3 - 19.10.2005 günlü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun geçici 13. maddesinin “... tüzel kişilerin kanunî temsilcileri ile borçlu veya borçla

diğer ilgililerin yurt dışına çıkmasını yasaklama ...” bölümünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B) 5682 sayılı Yasa’nın 22. maddesinin birinci fıkrasının iptal edilen bölümünün doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa’nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

Bu Karara göre, Pasaport Kanunu ile Bankacılık Kanuna istinaden uygulanmakta olan yurt dışı çıkış yasağına ilişkin düzenlemeler iptal edilmiş bulunmaktadır. Ancak, Anayasa Mahkemesince kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırıldığından, bu Karar 08/06/2008 tarihinde yürürlüğe girecektir. Dolayısıyla, **herhangi bir yasal düzenleme yapılmadığı takdirde** 08/06/2008 tarihinden itibaren uygulanan yurt dışı çıkış yasakları kaldırılacak ve bu tarihten itibaren de yurt dışı çıkış yasağı uygulanamayacaktır.

Ancak, iptal edilen yasa kuralları 08/06/2008 tarihine kadar yürürlükte bulunacağından, bu tarihe kadar herhangi bir yasal düzenleme yapılmadığı takdirde yurt dışına çıkış yasağı uygulaması devam edecektir.

Saygılarımızla...